

Huis Dorth

Albert van der Kaap

Het hof Dorth, gelegen aan de Overijsselse kant van de Dortherbeek, was een leen van de bisschop van Utrecht. Hij wordt voor het eerst genoemd in 1311 en is dan in het bezit van Elger van Heeckeren.

Waarschijnlijk heeft zijn zoon Seyno van Heeckeren kort na 1329 ten zuiden van de Hof van Dorth, aan de overzijde van de Dortherbeek, op Gelders grondgebied, onder Gorssel, een nieuw kasteel, het Huis Dorth, gebouwd. Over dit huis zijn geen bronnen overgeleverd, maar het moet voor die tijd een sterke burcht zijn geweest die de grens tussen het Graafschap Gelre en het Oversticht moest bewaken, want in 1348 draagt Seyno samen met zijn zoon Henrick dit huis als 'open huis', als steunpunt, op aan de hertog van Gelre.

Kasteel Dorth was een hoge heerlijkheid en bezat daardoor allerlei rechten. De kasteelheer benoemde bijvoorbeeld de schout, de predikant en de schoolmeester van Bathmen. Hij had ook het jachtrecht, visrecht en het recht om belasting te innen. Daarnaast was hij halsheer: hij mocht de doodstraf uitspreken. De eigenaren hadden ook toegang tot de Ridderschap, en daarmee het bestuur van Overijssel.

De invloed van de heren van Dorth op Bathmen is dan ook groot geweest. In het gemeentewapen van Bathmen zijn de herinneringen aan de familie terug te zien. De drie rode kepers duiden op het wapen van Dorth.¹

Links wapen van de familie Van Dorth, rechts het wapen van Bathmen van 1989 tot het opheffen van de gemeente.

¹ <https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/salland/bathmen/huizen-dorth->

Van Dorth, de eerste generaties

Eleger van Heeckeren (schildknaap) leefde rond 1300. Hij was eigenaar van de hof te Dorth (Durrethe), tussen Gorssel en Bathmen.²

Seyno van Heeckeren (later van Durrethe) (1295-1360), zijn zoon, was ook schildknaap. Hij trouwde rond 1320 (1) met Maria van Middachten, dochter van Evert van Middachten en Meyna en (2) met Agnes van Borculo, dochter van Arnold van Borculo (zoon van Hendrik III van Borculo en Agnes van Gelre³). In 1321 geeft hij de tienden van het huis Nyenhuis onder Oxe in leen uit. Hij werd omstreeks 1325 beleend met Hoenover (bij Epe) en omstreeks 1329 met Dorrethe.

Seyno van Dorth was een vriend van de stad Deventer en tijdens de Deventer kermis van het jaar 1358 werd op het Huis Dorth een dagvaart gehouden tegen de zonen van Ampsen wegens het vangen van Deventer mannen. Toen werd ook de vrede gesloten mede door de bemiddeling van de heer van Dorth die aan beide partijen welgevallig was. Het bewijs hiervoor wordt geleverd door het weldra daarna gesloten huwelijk van diens dochter, Ermgardt van Dorth, met Hendrik van Ampsen.⁴

Henric van Dorrethe (schildknaap en ridder), zoon van Seyno en Agnes, werd geboren rond 1335 en overleed in 1396). Hij trouwde met Aleida/Arnolda van Keppel van Verwolde, dochter van Diederik (Derck) van Keppel en Aleida van Aeswijn. Hij werd beleend met het huis te Dorth en rond 1382 met Hoenover en gaf tienden van het huis Nyenhuis in leen uit.

Deric van Dorrethe (schildknaap), zoon van Henric en Aleida, stierf in 1422. Hij trouwde met Belia van Essen, dochter van Hendrik van Essen, heer van Herksen en Lutgard Albertsdr. van Almelo van Gerner? Hij werd beleend met het huis te Dorth in oktober 1396 en na zijn zuster Agnese met Hoenover. Hij verkoopt in 1408 de tiende van Alerdinck (de Alerdinck in Laag Zuthem, bij Heino).

Seyno van Dorrete (schildknaap), zoon van Deric en Belia, trouwde met Bate/Berthe van Wilacke (van Wylich), dochter van Adolph van Wylich⁵ en Hildegond Diersfordt. Hij werd beleend met het huis te Dorth o.a. op 24 september 1422.

Derick/Diederik van Dorth, zoon van Seno en Bate, gestorven ergens tussen 26 juli 1497 en 10 maart 1501, trouwde in 1458 met Johanna van Vianen van Rijsenburg, dochter van Gijsbert van Vianen van Rijsenburg en Johanna van IJsselstein (uit Bommenee, Zeeland). Hij werd beleend met het huis te Dorth o.a. op 15 oktober 1443.

² Nederland's adelsboek, jaargang 17, 18919: <https://bit.ly/43DfJu3> en De Nederlandsche Leeuw, 1915.

³ <https://nl.rodovid.org/wk/Persoon:373894>

⁴ J.R. baron van Keppel. Van Ampsen. In de *Nederlandsche Leeuw*, 1924.

⁵ De vader van Adolph was Adolf von Steinhaus, die in 1317 trouwde met Beatrix von Wylack (een landgoed bij Wassenberg aan de Roer). Wylack veranderde in Wylich.

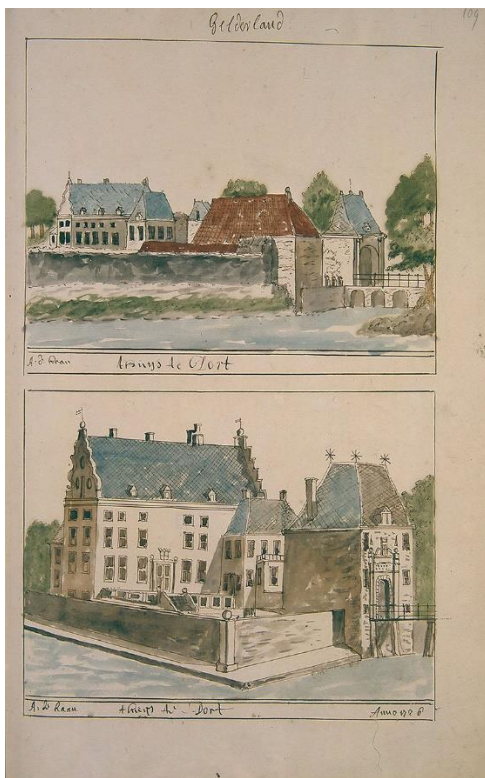
Seyno van Dorth, heer van Dorth, zoon van Derick en Johanna, leefde in de tweede helft van de vijftiende en het begin van de zestiende eeuw. Hij trouwde met Henrica van Aeswijn, dochter van Willem van Aeswijn.

Zoon **Dirck van Dorth**, leefde in de eerste helft van de zestiende eeuw. Hij trouwde met Johanna van Rossem, dochter van Johan van Rossem en Odilia van Zuijlen van Nijvelt. Haar oom, broer van haar vader, was de beroemde/beruchte veldheer Maarten van Rossem.⁶

Seyno van Dorth, zoon van Dirck en Johanna, leefde grotendeels in de tweede helft van de zestiende eeuw. Hij trouwde met Maria Droste van Senden, dochter van Joost Droste van Senden en Elseke Corff.

Dirck of Diederik van Dorth

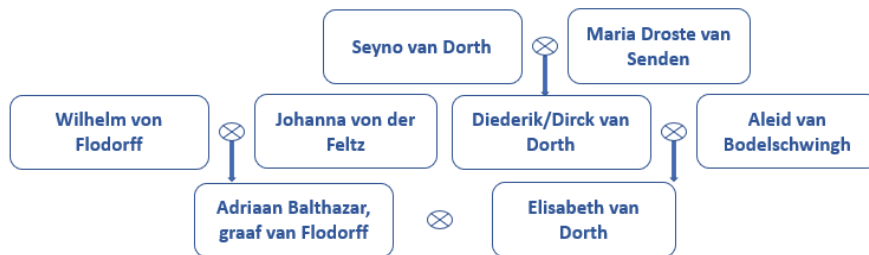
In 1606 werd Dirck of Diederik van Dorth, zoon van Seyno van Dorth en Maria Droste van Senden, eigenaar van Dorth. Hij liet het oude kasteel afbreken en er een nieuw huis bouwen. Tekeningen uit 1726 tonen een rechthoekig huis, voor en achter uitgebreid met vleugels en een ommuurd voorplein met poort en bijgebouwen. De twee pinakels van de poort zijn opgegraven en nu nog te zien aan het begin van de oprijlaan.

Huis Dorth. Atlas Schoemaker (1710-1735) en Abraham de Haen (1726).

⁶ <https://historiek.net/maarten-van-rossum-biografie-veldeheer/136691/>

Lang heeft het geslacht van Dorth niet meer van de nieuwbouw kunnen profiteren. Dirk had alleen een dochter, Elisabeth. Zij huwde in 1615 met Adriaan Balthazar, graaf Zu Flodroff. Het echtpaar leefde in weelde. Graaf Flodroff hield er een zesspan op na. Dit betekende dat de weg naar Gorssel op verschillende punten moest worden verbreed om het span te kunnen keren. Deze keerpunten zijn nu nog aan de weg te zien. Het echtpaar liet een schuld van f 150.000,- na aan hun zoon!⁷

Landhuis Dorth

Na de bewoning door de familie Flodroff wisselt het landgoed nogal eens van eigenaar, hetgeen het onderhoud niet ten goede zal zijn gekomen.

In 1757 werden de goederen van Dorth verkocht aan de Amsterdamse koopman Arend Rutgers en in 1759 koopt de burgemeester van Zutphen huis Dordt.

Het huis werd vervolgens diverse malen doorverkocht. Wanneer Laurens Kleyn in 1833 het kasteel koopt, laat hij het terstond afbreken en vervangen door een negentiende-eeuwse villa, waaraan een zuilenportiek nog enig aanzien gaf. Dit huis heeft zijn eeuwfeest niet kunnen vieren. Na Laurens Kleyn volgden meerdere bezitters en één van hen liet dit huis opnieuw verwaarlozen.

Wanneer Gustaaf Otto Frederik ridder Huysen van Kattendyke in 1927 het landgoed koopt, is door de verkoop van landerijen, weinig van het oude landgoed over. Het huis verkeerd in slechte staat en wordt wederom gesloopt. Het huidige achttiende-eeuwse landhuis is ervoor in de plaats gekomen.⁸

In 1972 werd het huis eigendom van de baggermaatschappij Boskalis. Het werd gebruikt als buitenhuis en zakelijk representatief centrum. Het deed nog tijdelijk dienst als meisjesinternaat. In 1986 werd het toen nog 93 ha grote landgoed verkocht aan de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten.

⁷ Jan Harenberg. "Eens bolwerk van de adel, kastelen en landhuizen in de Achterhoek en Liemers"

⁸ <https://rijksmonumenten.nl/monument/516389/landgoed-dorth-hoofdgebouw/kring-van-dorth/>

